

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏอยู่ในอุโบสถวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ช่างได้เขียนภาพจิตรกรรมไว้ทั้ง 4 ด้าน ภายในอุโบสถเป็นเรื่องรามเกียรติ์ โดยเริ่มจากเรื่องราวตอนพิเภกทูลเชิญให้พระรามนำทัพออกสู้รบกับทศกัณฐ์ เป็นครั้งที่สาม ซึ่งปรากฏบนฝาผนังทางด้านซ้ายมือพระประธาน จนถึงพระราม พระลักษมณ์ไปรับนางสีดา ซึ่งปรากฏบนผนังหุ้มกลองด้านหน้า

การกำหนดองค์ประกอบในการสร้างจิตรกรรมภายในอุโบสถช่างเขียนได้แบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงล่างช่างจะเขียนขึ้นตั้งแต่กึ่งกลางของบานหน้าต่างขึ้นไปจนถึงหน้าต่างด้านบน และช่วงบนเขียนขึ้นตั้งแต่แนวขอบหน้าต่างด้านบน ไปจรดเพดาน ช่างเขียนได้นำเรื่องราวของรามเกียรติ์มาเขียนไว้โดยเน้นเฉพาะตอนสู้รบกันระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายของทศกัณฐ์ สีที่นิยมใช้ช่างเขียนจะนำสีของโทนเย็น ได้แก่ สีคราม สีฟ้า สีเขียว และสีน้ำตาล ส่วนสีของโทนร้อน ได้แก่ สีแดง และสีส้ม เป็นต้น

การเขียนจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ได้บ่งบอกให้รับรู้ถึงวัฒนธรรมไทย และอิทธิพลของชาวต่างชาติที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย สมัยอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ตลอดจนวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ อีกด้วย เช่น ด้านความเชื่อและศาสนา ด้านการสร้างที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการคมนาคม ด้านการละเล่นและกีฬา และวัฒนธรรมจากต่างประเทศ

สรุปผลการศึกษาตามลักษณะของเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพที่ปรากฏในจิตรกรรม และวัฒนธรรมที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนัง เมื่อแบ่งเป็นตอนมีดังนี้

2. เรื่องราวของจิตรกรรม

จากการศึกษาพบว่าเรื่องราวที่ช่างเขียนจิตรกรรมฝาผนัง ส่วนใหญ่จะเน้นตอนสู้รบกัน ส่วนมุมผนังทั้งสี่ด้านของอุโบสถ เป็นการปรึกษาเรื่องการสู้รบของแต่ละฝ่าย และตรงกลางผนังจะเป็นตอนสู้รบ ภาพแต่ละตอนจะมีอักษรจารึกบอกตอนของภาพดังนี้

1.1 เรื่องราวของรามเกียรติ์ที่ช่างเขียนไว้ทางด้านทิศเหนือ ประกอบด้วย

- 1.1 พิเภกทูลเชิญให้พระรามนำทัพพบกับทศกัณฐ์เป็นครั้งที่ 3
- 1.2 กองทัพฝ่ายของพระรามออกสู้ศึกกับฝ่ายทศกัณฐ์เป็นครั้งที่ 3
- 1.3 ทศกัณฐ์ยกทัพออกรบกับพระรามเป็นครั้งที่ 3
- 1.4 ทศกัณฐ์ยกไพร่พลสู้รบกับกองทัพพระราม
- 1.5 กองทัพพระรามยกทัพเป็นครั้งที่ 3
- 1.6 พระรามตามทศกัณฐ์
- 1.7 รถพระลักษมณ์ยกออกไป
- 1.8 ทศกัณฐ์สั่งเมือง

1.2 จิตรกรรมฝาผนังด้านขวามือของพระประธาน ประกอบด้วย 7 ตอน

- 1.2.1 พิเภกทูลเชิญพระรามให้ออกรบเป็นครั้งสุดท้าย
 - 1.2.2 หนุมานเข้าเฝ้าพระราม พระลักษมณ์ ขอรุณนิมิตไปเมืองทศกัณฐ์
 - 1.2.3 กองทัพพระรามเคลื่อนออกไปรบกับกองทัพของทศกัณฐ์ หลังจากที่หนุมานมาแจ้งข่าว เรื่องกลองดวงใจของทศกัณฐ์
 - 1.2.4 กองทัพพระราม พระลักษมณ์ พร้อมด้วยหนุมานเคลื่อนทัพเพื่อต่อสู้กับทศกัณฐ์
 - 1.2.5 พระรามเลิกทัพกลับยังพลับพลา
 - 1.2.6 หนุมานนำกลองดวงใจไปเยาะเย้ยทศกัณฐ์
 - 1.2.7 หนุมานใช้กลอุบายหลอกทศกัณฐ์ออกรบ
- 1.3 จิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน ประกอบด้วย 6 ตอน
- 1.3.1 พระฤาษีโคบุตรพาหนุมานเข้ามาถวายทศกัณฐ์
 - 1.3.2 หนุมานยกทัพกลับกรุงลงกา
 - 1.3.3 พระลักษมณ์เลิกทัพกลับไป
 - 1.3.4 หนุมานรับอาสาทศกัณฐ์ออกศึกสู้รบกับพระลักษมณ์
 - 1.3.5 พระรามตรัสสั่งพระลักษมณ์ให้ยกไพร่พลออกไปสู้รบกับหนุมาน
 - 1.3.6 หนุมานรับอาสาออกรบร่วมกับกองทัพยักษ์
 - 1.3.7 หนุมานโจมตีไพร่พลวานร

1.4 จิตรกรรมฝาผนังด้านหน้าพระประธาน ประกอบด้วย 6 ตอน

- 1.4.1 ทศกัณฐ์โคกเศร้าเสียใจยกทัพกลับเมือง
- 1.4.2 ทศกัณฐ์แปลงเป็นพระอินทร์ออกสู้รบเป็นครั้งสุดท้าย
- 1.4.3 พระรามแผลงศรหมายจะฆ่าทศกัณฐ์ที่แปลงเป็นพระอินทร์
- 1.4.4 พระรามแผลงศรหมายจะฆ่าทศกัณฐ์ที่แปลงเป็นพระอินทร์
- 1.4.5 แสดงภาพนางสีดาที่อยู่ในสวนขวัญ
- 1.4.6 พระรามไปรับนางสีดา

3. องค์ประกอบทางศิลปะของภาพจิตรกรรม

จากการศึกษาองค์ประกอบทางศิลปะของภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลกครั้งนี้ ผลของการศึกษาพบว่าองค์ประกอบของภาพมี 2 มิติ ลักษณะเด่นของภาพมีการลงรักปิดทอง และใช้เส้นเป็นตัวกำหนดรูปทรงของภาพ ส่วนการแบ่งภาพข้างเขียนใช้โชดหิน และพุ่มไม้ ตลอดจนสิ่งก่อสร้างเป็นตัวกั้นภาพแต่ละตอนออกจากกัน ส่วนการแก้ปัญหาเนื้อที่ว่างข้างเขียนจะเติมภาพกากลงไปเสมือนเป็นการเพิ่มเรื่องราวอีกทางหนึ่ง การใช้สีของข้างเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังนั้น ข้างเขียนใช้สีเข้มและคล้ำ เช่น สีน้ำตาล เพื่อลดการสะท้อน หรือความจัดของแสง ท้องฟ้าเป็นสีครามโดยไล่สีน้ำหนักจากบนลงล่าง ต้นไม้ และพุ่มไม้ข้างเขียนจะใช้สีดำ หรือสีเขียวเข้มเป็นพื้น ส่วนการทำให้เกิดพุ่มใบข้างเขียนจะใช้ปลายพู่กันจุ่มสีอ่อน เช่น สีเขียว สีเหลือง หรือสีขาว เป็นต้น โดยการจุ่มหรือแตะลงในส่วนที่ต้องการ ตัวละครข้างเขียนใช้สีตามตัวละครของเรื่อง เช่น พระรามกายสีเขียวนวล พระลักษมณ์กายสีทอง นางสีดากายสีนวลจันทร์ เป็นต้น สีที่ข้างเขียนนำมาใช้ตัดเส้นมีสีเข้ม เช่น สีน้ำตาล หรือสีดำ ส่วนที่ปิดทองข้างเขียนนิยมใช้สีแดงตัดเส้น

4. วัฒนธรรมที่ปรากฏในงานจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ ผลการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ ได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวไทยในสมัยอดีตได้อย่างเด่นชัดดังนี้

จากการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังไทยเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏอยู่ภายในอุโบสถวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ทราบถึงวัฒนธรรมทางด้านต่าง ๆ เช่น

4.1 วัฒนธรรมด้านความเชื่อและศาสนา พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ ความเชื่อเรื่องศาสนา มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ปรากฏอยู่

4.2 วัฒนธรรมด้านการสร้างที่อยู่อาศัย พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ สถาปัตยกรรมเรือนก่ออิฐถือปูน ปรากฏอยู่

4.3 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ การแต่งกายเด็กผู้ชาย การแต่งกายผู้ชาย การแต่งกายผู้หญิง และการแต่งกายข้าราชการ ปรากฏอยู่

4.4 วัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพ พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ การล่าสัตว์ ปรากฏอยู่

4.5 วัฒนธรรมด้านการคมนาคม พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ การเดินด้วยเท้า และการเดินทางด้วยรถเทียมม้า ปรากฏอยู่

4.6 วัฒนธรรมด้านการละเล่นและกีฬา พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ การละเล่นหัวล้านชนกัน ปรากฏอยู่

4.7 วัฒนธรรมอื่น ๆ พบว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวต่างชาติ ปรากฏอยู่

จากวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในอุโบสถวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก จาก วัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมอย่างมหาศาลต่ออนุชนรุ่นหลังเป็น อันมาก ที่จะได้ถือเป็นแม่แบบต่อการดำเนินชีวิต และเป็นการทวงไว้ซึ่งวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม ตลอดจนการอนุรักษ์ไว้ทางด้านวัฒนธรรมของชาติไทยตลอดไป

5. ข้อเสนอแนะ

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏอยู่ในอุโบสถวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการศึกษาตามลักษณะเรื่องราว รูปทรง และหลักวิธีการเขียนภาพ ตลอดจนวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ เสมือนหนึ่งเป็นสะพานที่ทอด ยาวมาให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ข้ามสะพานเข้าไปสู่ยุคแห่งกาลเวลา เพื่อได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราว ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย หรือวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ ก็ สามารถรับรู้เรื่องราวได้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังไทย เสมอมา และยังสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้ คือ

5.1 ประโยชน์ทางการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม ที่มีอยู่ในภาพจิตรกรรมของภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ที่เกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมทางตะวันตก

5.2 ควรนำผลที่ได้จากจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏอยู่ในอุโบสถวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นำมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางของการพัฒนาทางการศึกษาหาข้อมูลทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาอย่างถ่องแท้และแพร่หลายสืบต่อไป

5.3 ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคอยดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งการอนุรักษ์ปฏิสังขรณ์รอยแตกร้าวทั้งภายในและภายนอกของผนังอุโบสถให้มากกว่าที่เป็นอยู่ มิฉะนั้นแล้วจะเหมือนกับภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร ที่ลบเลือนจางหายไปจากใจของคนไทยทุกคน ตลอดจนถึงอนุชนคนรุ่นหลังก็ไม่สามารถรับรู้เรื่องราวได้อีกต่อไป

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่องจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏอยู่ในอุโบสถวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

6.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ จิตรกรรมฝาผนังวัดในเขตจังหวัดพิษณุโลก กับจังหวัดอื่น ๆ

6.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของรามเกียรติ์ จิตรกรรมฝาผนังเรื่องกามกীทา กับวัฒนธรรมที่วิเคราะห์เจาะประเด็นต่าง ๆ จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏอยู่ในอุโบสถวัดราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

6.3 ควรมีการศึกษาค้นคว้าความรู้ที่แฝงอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนัง เช่นคติคำสอน ปรัชนาธรรม อย่างละเอียดทั้งจิตรกรรมฝาผนังวัดราชบูรณะ จังหวัดพิษณุโลก และวัดอื่น ๆ ของประเทศไทย